

Sygn. akt II NSNc 111/23

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Janusz Niczyporuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Elżbieta Karska

Marek Sławomir Molczyk (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie z powództwa H.N.S.

F. z siedzibą w W.

przeciwko B.B.

o zapłatę

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych 15 czerwca 2023 r.

skargi nadzwyczajnej wniesionej przez Prokuratora Generalnego od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Okręgowego we Wrocławiu z 29 grudnia 2017 r., sygn. 1070/17:

- 1. oddala skargę nadzwyczajną;**
- 2. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania wywołane wniesieniem skargi nadzwyczajnej.**

UZASADNIENIE

Prokurator Generalny skargą nadzwyczajną z 21 grudnia 2021 r., na podstawie art. 89 § 1 i § 2 w zw. z art. 115 § 1 i § 1a ustawy z dnia 8 grudnia

2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz.U. 2021, poz. 1904 z późn. zm.; dalej: „u.SN”), z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, poprzez zagwarantowanie zasad, wolności i praw człowieka i obywatela określonych w art. 45 ust. 1 oraz art. 2 i art. 76 Konstytucji RP, jako prawa do odpowiednio ukształtowanej procedury sądowej, zasady zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz zasady pewności i bezpieczeństwa prawnego, zaskarżył prawomocny nakaz zapłaty Sądu Okręgowego we Wrocławiu Wydział I Cywilny z 29 grudnia 2017 r., I Nc 1070/17 w całości, w którym Sąd ten zasądził od B. B. (dalej również: „pозwana”) na rzecz Bank S.A. z siedzibą w W. (dalej również: „powód” lub „Bank”) kwotę 404 638,99 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie.

Prokurator Generalny na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 i 2 u.SN wskazanemu nakazowi zapłaty Sądu Okręgowego we Wrocławiu Wydział I Cywilny z 29 grudnia 2017 r., I Nc 1070/17 zarzucił:

1. naruszenie zasady, wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji RP, a mianowicie zasady praworządności, sprawiedliwości proceduralnej, a także prawa do rzetelnej procedury, zasady zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz zasady pewności i bezpieczeństwa prawnego, zasady ochrony konsumenta jako strony słabszej strukturalnie w stosunkach prywatnoprawnych z przedsiębiorcą przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi wynikających z art. 2 i art. 45 ust. 1 i art. 76 Konstytucji RP, poprzez uznanie przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu, że roszczenie skierowane przez powoda przeciwko pozwanej nie jest oczywiście bezzasadne, a przytoczone w pozwie okoliczności nie budzą wątpliwości i tym samym zachodzą podstawy do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym, nie zaś skierowania sprawy do rozpoznania na rozprawie, podczas gdy już z treści pozwu, a ponadto dołączonego do niego wyciągu z ksiąg Bank nr [...], umowy z 25 sierpnia 2015 r. nr [...] o kredyt konsolidacyjny (dalej również: „umowa o kredyt konsolidacyjny”), warunkowego wypowiedzenia umowy o pożyczkę/kredyt konsolidacyjny w sposób oczywisty wynikało, że przytoczone w pozwie okoliczności budziły wątpliwości z uwagi na

brak skutecznego wypowiedzenia umowy kredytowej i w konsekwencji brak wymagalności dochodzonego roszczenia, a nadto bez uwzględnienia okoliczności, że dochodzona wierzytelność wynikała z umowy o kredyt konsolidacyjny, zawartej przez pozwaną jako konsumenta, co rodziło po stronie Sądu Okręgowego obowiązek kontroli potencjalnie nieuczciwego charakteru zapisów umowy i implikowało obowiązek zbadania przez ten Sąd zgodności jej postanowień z art. 385¹ k.c., zaś zaniechanie powyższego skutkowało bezpodstawnym wzbogaceniem powoda i naruszało prawo do własności pozwanej jako konsumenta, a także godziło w prawo do odpowiednio ukształtowanej procedury sądowej, jako sprawiedliwości proceduralnej mającej jej zapewnić rzetelność prawa do sądu oraz pozbawiło ją skutecznej ochrony przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi wynikającymi z art. 7 ust. 1 Dyrektywy Rady nr 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. o nieuczciwych warunkach w umowach konsumenckich (Dz.U. UE L 1993, nr 95 poz. 29);

2. rażące naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 499 pkt 1 i 2 w zw. z art. 498 § 1 i § 2 k.p.c., poprzez ich niewłaściwe zastosowanie, co skutkowało wydaniem nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym zasądzającego od B. B. kwotę 404 638,99 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 11 sierpnia 2017 r. do dnia zapłaty, podczas gdy już z treści pozwu, a ponadto dołączonego do niego wyciągu z ksiąg Bank nr [...], umowy o kredyt konsolidacyjny nr [...] (bez załączenia integralnych załączników w postaci harmonogramu spłat, regulaminu udzielania pożyczek, wyciągu z taryfy opłat i prowizji Banku dla Klientów Indywidualnych) oraz z warunkowego wypowiedzenia umowy o pożyczkę/kredyt konsolidacyjny nr [...] nie wynikało, by dochodzone pozwem roszczenie było udowodnione i zasadne, w związku z czym nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym nie mógł więc być wydany;
3. rażące naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 89 k.c. w zw. z art. 65 § 1 i § 2 k.c. w zw. z art. 75 ust. 1 w zw. z art. 75c ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 19 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (tekst jedn. Dz.U. 2022, poz. 2324 z późn. zm.; dalej: „prawo bankowe”), poprzez przyjęcie, że powód złożył pozwanej skuteczne oświadczenie o wypowiedzeniu umowy o kredyt

konsolidacyjny, podczas gdy dokonane było ono niezgodnie z § 7 wskazanej umowy oraz z zastrzeżeniem warunku zawieszającego, bowiem powód połączył w jednym piśmie wezwanie do uregulowania należności i jednocześnie warunkowe wypowiedzenia umowy o kredyt konsolidacyjny, co stanowi naruszenie procedury upominawczej ustanowionej w art. 75c prawa bankowego powodując nieważność oświadczenia Banku o wypowiedzeniu umowy i tym samym brak postawienia kredytu w stan natychmiastowej wymagalności;

4. rażące naruszenie prawa materialnego, tj. przepisu art. 22¹ k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 k.c., poprzez jego niezastosowanie odnośnie do pozwanej jako konsumenta, w sytuacji gdy z okoliczności sprawy nie wynika, żeby dokonana przez nią czynność prawna (zawarcie z powodem umowy o kredyt konsolidacyjny) była związana z działalnością gospodarczą lub zawodową, a w konsekwencji zaniechanie dokonania przez Sąd Okręgowy obligatoryjnej kontroli jej postanowień w trybie art. 385¹ § 1 k.c. w sytuacji, gdy w umowie kredytu zawartej pomiędzy B. B. a Bank stanowiącej podstawę dochodzonego roszczenia opłatę przygotowawczą ustalono w wysokości 79 569,17 zł, a jednorazową opłatę z tytułu zwrotu kosztów ubezpieczenia na życie w wysokości 85 977,69 zł co implikowało obowiązek weryfikacji przez Sąd postanowień umowy pod kątem ich abuzywności czy takie ustalenie ma nieuczciwy charakter, zwłaszcza, że suma kosztów pozaodestkowych stanowi około 40% rzeczywiście wypłaconego kredytu pozwanej, co przy jednoczesnym zastrzeżeniu przez pożyczkodawcę maksymalnych odsetek umownych, prowadziło do istotnej i niczym nieuzasadnionej nierównowagi obowiązków stron na niekorzyść pozwanej jako konsumenta i stanowiło niedozwolone postanowienia umowne.

Prokurator Generalny na podstawie art. 91 § 1 u.SN wniósł o:

1. uchylenie zaskarżonego nakazu zapłaty i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu we Wrocławiu Wydział I Cywilny z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania ze skargi nadzwyczajnej;

2. wydanie przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu Wydział I Cywilny postanowienia o wstrzymaniu wykonania zaskarżonego nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Okręgowego we Wrocławiu Wydziału I Cywilnego z 29 grudnia 2017 r., I Nc 1070/17 w związku z wniesieniem skargi nadzwyczajnej od tego orzeczenia do czasu ukończenia postępowania wywołanego przez jej wniesienie z uwagi na grożącą pozwanej niepowetowaną szkodę wynikającą z prowadzonego przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w O. M. S. postępowania egzekucyjnego pod sygn. akt [...].

W uzasadnieniu skargi nadzwyczajnej Prokurator Generalny przedstawił przebieg postępowania w sprawie wyjaśniając, że pełnomocnik Bank 16 sierpnia 2017 r. złożył w Sądzie Okręgowym we Wrocławiu pozew przeciwko B. B. o zapłatę kwoty 404 638,99 zł w postępowaniu upominawczym. W uzasadnieniu powód wskazał, że zawarł z B. B. umowę o kredyt konsolidacyjny. Na jej podstawie udostępnił pozwanej kwotę kredytu w wysokości 398 044,86 zł. W ramach umowy, pozwana zobowiązała się do terminowej spłaty kredytu, zgodnie z harmonogramem spłat. W związku z niewywiązywaniem się przez pozwaną z warunków umowy, polegającym na zaprzestaniu regulowania zapłaty poszczególnych rat powód wypowiedział umowę. W tym celu powód z dokumentem wypowiedzenia wezwał pozwaną do spłaty zadłużenia. Z uwagi na brak spłaty zaległości w terminie określonym w wypowiedzeniu umowy, zobowiązanie pozwanej zostało postawione w stan wymagalności 9 marca 2017 r. Zgodnie z księgami Bank wymagalne zadłużenie z tytułu umowy o kredyt konsolidacyjny nr [...] z 25 sierpnia 2015 r., wynosiło łącznie 404 638,99 zł, na które to składała się kwota niespłaconego kapitału, odsetek umownych, a także odsetek od zadłużenia przeterminowanego.

W konsekwencji powyższego, Sąd Okręgowy we Wrocławiu Wydział I Cywilny, nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z 29 grudnia 2017 r., I Nc 1070/17, nakazał B. B., aby zapłaciła na rzecz Bank kwotę 404 638,99 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od 11 sierpnia 2017 r. do dnia zapłaty oraz orzekł w przedmiocie kosztów postępowania. Nakaz uprawomocnił się z uwagi na niezłożenie przez pozwaną sprzeciwu w terminie, a następnie na mocy umowy z 21 sierpnia 2019 r. Bank dokonał przelewu wierzytelności na rzecz H. Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty (dalej

również: H. Niestandaryzowany Fundusz). Obecnie Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w O. M. S. prowadzi postępowanie egzekucyjne o sygn. akt [...], pierwotnie wszczęte na wniosek Bank. Egzekwowane uprawnienie przeszło na rzecz H. Niestandaryzowanego Funduszu, wobec zmiany wierzyciela 9 grudnia 2019 r., na podstawie art. 804¹ k.p.c. Postępowanie egzekucyjne jest kontynuowane z udziałem tego nowego wierzyciela.

Przechodząc do przesłanek skargi nadzwyczajnej Prokurator Generalny stwierdził, że wydany przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu Wydział I Cywilny nakaz zapłaty z 29 grudnia 2017 r., I Nc 1070/17 jest sprzeczny z prawem do rzetelnej procedury, zasadą zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz zasadą pewności i bezpieczeństwa prawnego, zasadą ochrony konsumentów, użytkowników i najemców przed działaniami zagrażającymi ich zdrowiu, prywatności i bezpieczeństwu oraz przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi, jako strony słabszej strukturalnie w stosunkach prywatnoprawnych z przedsiębiorcą przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi, wynikających z art. 2, art. 7 i art. 45 ust. 1, i art. 76 Konstytucji RP.

W ocenie Prokuratora Generalnego zasądzenie od B. B. kwoty 404 638,99 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, biorąc pod uwagę wysokość opłaty przygotowawczej w wysokości 79 569,17 zł oraz jednorazowej opłaty z tytułu zwrotu kosztów ubezpieczenia na życie w wysokości 85 977,69 zł, obligowało Sąd Okręgowy we Wrocławiu do weryfikacji postanowień umowy o kredyt konsolidacyjny pod kątem ich abuzywności. Ponadto w ocenie Prokuratora Generalnego, Sąd Okręgowy we Wrocławiu błędnie przyjął, że Bank skutecznie wypowiedział umowę o kredyt konsolidacyjny, ponieważ jej wypowiedzenie nastąpiło z naruszeniem jej § 7, gdyż w jednym piśmie połączono wezwanie do uregulowania należności z warunkowym wypowiedzeniem. Takie działanie w ocenie Prokuratora Generalnego stanowiło naruszenie ustanowionej przez art. 75c prawa bankowego procedury upominawczej, powodując nieważność oświadczenia powoda o wypowiedzenie umowy o kredyt konsolidacyjny. Tym samym postawienie kredytu w stan wymagalności nastąpiło niezgodnie z prawem i usankcjonowało nieuczciwe praktyki rynkowe, naruszające równowagę kontraktową oraz godząc w

obowiązujący porządek prawny i wartości chronione przez system prawa. Prokurator Generalny odniósł się nadto do braku potwierdzenia odbioru przez pozwaną wypowiedzenia umowy o kredyt konsolidacyjny (datowanego na 13 grudnia 2016 r. i wezwania do zapłaty datowanego na 10 marca 2017 r.). W tych przyczyn Sąd Okręgowy we Wrocławiu niesłusznie uwzględnił pozew Banku, biorąc pod uwagę treść art. 6 k.c.

Prokurator Generalni stwierdził następnie, że w realiach niniejszej sprawy doszło również do rażącego naruszenia art. 489 § 1 i § 2 w zw. z art. 499 pkt 1-2 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym w dacie orzekania. W tym zakresie Prokurator Generalny wyjaśnił, że zgodnie z art. 499 pkt 2 k.p.c. nakaz zapłaty nie może być wydany, jeżeli według pozwu przytoczone okoliczności budzą wątpliwości. Ponieważ obowiązkiem Sądu Okręgowego we Wrocławiu było zweryfikowanie podniesionych przez powoda żądań (w kontekście okoliczności faktycznych wynikających z uzasadnienia pozwu oraz załączonych do niego dokumentów) i jeżeli okoliczności te budziłyby wątpliwości, sprawa powinna zostać skierowana na rozprawę w celu szczegółowego jej wyjaśnienia. Prokurator Generalny podniósł przy tym, że z samego przepisu art. 499 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. wynika uzasadniona potrzeba przeprowadzenia z urzędu sądowej kontroli dokumentów dotyczących umowy o kredyt konsolidacyjny, które już *prima facie* wskazują na abuzywność postanowień. Tym bardziej, że w świetle art. 89 k.c. połączenie w jednym piśmie wypowiedzenia umowy o kredyt konsolidacyjny i wskazania, że zapłata zaległości spowoduje ustanie skuteczności prawnej wypowiedzenia w istocie czyniło iluzorycznym postępowanie upominawcze uregulowane w art. 75c prawa bankowego. Nieskuteczność wypowiedzenia oznacza natomiast brak postawienia kredytu w stan natychmiastowej wymagalności.

Prokurator Generalny stwierdził następnie, że ustalona przez Bank prowizja, ujęta jako opłata przygotowawcza w wysokości 79 569,17 zł jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego i ukształtowała obowiązki B. B. w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami. Kwota ta nie uzasadnia związku ekonomicznego z poniesionymi rzeczywiście kosztami i spodziewanymi profitami za udostępnienia kapitału. Podobne wątpliwości budzi w ocenie Prokuratora Generalnego wysokość

jednorazowej opłaty z tytułu zwrotu kosztów ubezpieczenia na życie w wysokości 85 977,69 zł. Zakres wszelkich kosztów, opłat i prowizji związanych z obsługą kredytów, determinujący ich wysokość, powinien w ocenie Prokuratora Generalnego zostać przedstawiony w umowie w taki sposób, aby w świetle doświadczenia życiowego oraz logiki nie budził żadnych wątpliwości. Powyższe w ocenie Prokuratora Generalnego prowadzi do wniosku, że umowa konsolidacyjna zawiera w tym zakresie niedozwolone postanowienia umowne (art. 385¹ § 1 k.c.). Nie sposób bowiem przyjąć, aby realny koszt dokonania czynności związanych z zawarciem, i masowo zawieranej w obrocie prawnym, umowy kredytu wynosił aż taką kwotę. Stąd opisane postanowienia umowy kredytu konsolidacyjnego w zakresie nałożonego na pozwaną obowiązku zapłaty opłaty przygotowawczej oraz opłaty ubezpieczenia są sprzeczne z dobrymi obyczajami. Rażące naruszenie interesów konsumenta w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. oznacza natomiast nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść, natomiast „działanie wbrew dobrym obyczajom” w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową. W takiej sytuacji Sąd Okręgowy we Wrocławiu naruszył w ocenie Prokuratora Generalnego przepis art. 22¹ k.c.

Konkludując Prokurator Generalny stwierdził też, że rażące naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. 89 k.c. w zw. z art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 75 ust. 1 w zw. z art. 75c ust. 1 i 2 prawa bankowego polegało na przyjęciu, że powód złożył pozwanej skuteczne oświadczenie o wypowiedzeniu umowy o kredyt konsolidacyjny, podczas gdy dokonane było ono niezgodnie z jej § 7 oraz z zastrzeżeniem warunku zawieszającego. Powód połączył bowiem w jednym piśmie wezwanie do uregulowania należności i warunkowe wypowiedzenia umowy o kredyt konsolidacyjny, co stanowiło w ocenie Prokuratora Generalnego naruszenie procedury upominawczej ustanowionej przez art. 75c prawa bankowego, powodując nieważność oświadczenia Banku o wypowiedzeniu umowy o kredyt konsolidacyjny. Tym samym brak było podstaw do postawienia kredytu w stan natychmiastowej wymagalności. Z kolei rażące naruszenie prawa materialnego, tj. przepisu art. 22¹ k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 k.c. sprowadziło się do jego

niezastosowania wobec pozwanej jako konsumenta, w sytuacji, kiedy z okoliczności sprawy nie wynikało, żeby dokonana przez nią czynność prawna – zawarcie z powodem umowy o kredyt konsolidacyjny była związana z działalnością gospodarczą lub zawodową pozwanej, a w konsekwencji zaniechanie dokonania przez Sąd obligatoryjnej kontroli postanowień tej umowy w trybie art. 385¹ § 1 k.c. W sytuacji gdy w umowie kredytu zawartej pomiędzy B. B. a Bank stanowiącej podstawę dochodzonego roszczenia opłatę przygotowawczą ustalono w wysokości 79 569,17 zł, a jednorazową opłatę z tytułu zwrotu kosztów ubezpieczenia na życie w wysokości 85 977,69 zł, co implikowało obowiązek weryfikacji przez Sąd postanowień umowy pod kątem ich abuzywności czy takie ustalenie ma nieuczciwy charakter, zwłaszcza, że suma kosztów pozaodestkowych stanowi około 40% rzeczywiście wypłaconego kredytu pozwanej, co przy jednoczesnym zastrzeżeniu przez pożyczkodawcę maksymalnych odsetek umownych, prowadziło do istotnej i niczym nieuzasadnionej nierównowagi obowiązków stron na niekorzyść pozwanej jako konsumenta i stanowił niedozwolone postanowienia umowne.

Podniesione okoliczności, przy jednoczesnym braku możliwości zmiany zaskarżonego nakazu zapłaty, uzasadniają więc wniosek o jego uchylenie w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu Wydział I Cywilny, co będzie proporcjonalnym środkiem pozwalającym zapewnić zgodność orzeczenia z art. 2 Konstytucji RP.

W odpowiedzi na skargę nadzwyczajną Bank wniósł o jej oddalenie, zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 89 § 1 u.SN, jeżeli jest to konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, od prawomocnego orzeczenia sądu powszechnego lub sądu wojkowego kończącego postępowanie w sprawie może

być wniesiona skarga nadzwyczajna, o ile: 1) orzeczenie narusza zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji, lub 2) orzeczenie w sposób rażąco narusza prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, lub 3) zachodzi oczywista sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego - a orzeczenie nie może być uchylone lub zmienione w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia.

Skargę nadzwyczajną, co do zasady, wnosi się w terminie 5 lat od dnia uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia, a jeżeli od orzeczenia została wniesiona kasacja albo skarga kasacyjna w terminie roku od dnia ich rozpoznania (art. 89 § 3 zd. 1 u.SN). Zgodnie z art. 115 § 1 u.SN, jedynie przejściowo, w okresie 6 lat od dnia wejścia w życie ustawy, skarga nadzwyczajna może być wniesiona od prawomocnych orzeczeń kończących postępowanie w sprawach, które uprawomocniły się po 17 października 1997 r. W takim przypadku, zgodnie z art. 115 § 1a u.SN, skarga nadzwyczajna od prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, które uprawomocniło się przed wejściem w życie ustawy, może być wniesiona jedynie przez Prokuratora Generalnego lub Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto, od tego samego orzeczenia w interesie tej samej strony skarga nadzwyczajna może być wniesiona tylko raz (art. 90 § 1 u.SN).

Skarga nadzwyczajna jest instrumentem szeroko rozumianego wymiaru sprawiedliwości w znaczeniu określonym w art. 175 ust. 1 Konstytucji. Jej celem jest wyeliminowanie z obrotu wadliwych, a jednocześnie naruszających zasady sprawiedliwości społecznej, orzeczeń sądowych, które dotyczą konkretnych, zindywidualizowanych podmiotów (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 3 kwietnia 2019 r., I NSNk 2/19; wyroki Sądu Najwyższego z: 9 grudnia 2020 r., I NSNc 1/20; 13 stycznia 2021 r., I NSNk 3/19). Rolą kontroli nadzwyczajnej nie jest jednak eliminowanie wszystkich wadliwych orzeczeń. Wyjątkowość orzekania w ramach tej instytucji powinna dotyczyć tylko tych z nich, które nie dadzą się pogodzić z podstawowymi zasadami demokratycznego państwa prawnego, będąc *prima facie* orzeczeniami w sposób elementarny niesprawiedliwymi.

Na podmiocie wnoszącym skargę nadzwyczajną spoczywa w pierwszej kolejności powinność wykazania zaistnienia w danej sprawie przynajmniej jednej z przesłanek szczególnych – uchybień wymienionych w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN. Ponadto, skarga nadzwyczajna musi nawiązywać do przesłanki ogólnej (funkcjonalnej), wskazanej w art. 89 § 1 *in principio* u.SN, która wymaga równoczesnego wykazania, że uwzględnienie skargi nadzwyczajnej jest konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej.

Ścisłe określenie przesłanek przedmiotowych skargi nadzwyczajnej związane jest z jej funkcją ochronną w ujęciu Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, tj. z jednej strony, z dążeniem do zapewnienia prawidłowości działania organów władzy publicznej (art. 7 w zw. z art. 2 Konstytucji RP), a z drugiej strony, z konieczną ochroną stabilności i prawomocności orzeczeń sądowych oraz kształtowanych przez nie stosunków prawnych (art. 45 w zw. z art. 2 Konstytucji RP, zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., I NSNc 22/20; wyrok Sądu Najwyższego z 13 stycznia 2021 r., I NSNk 3/19). Ochrona powagi rzeczy osądzonej (*res iudicata*), a przez to stabilności prawa, należy do fundamentów demokratycznego państwa prawa i znajduje głębokie uzasadnienie aksjologiczne. Z tego względu – jak wskazuje się w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: „ETPC”) – nadzwyczajne środki zaskarżenia muszą być uzasadnione okolicznościami o istotnym i niewątpliwym charakterze, korygującym fundamentalne wady rozstrzygnięć jurysdykcyjnych, niweczące podstawową funkcję wymiaru sprawiedliwości (zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 24 lipca 2003 r., *Riabykh przeciwko Rosji*, skarga nr 52854/99). Nie mogą przy tym inicjować *de facto* dodatkowej kontroli instancyjnej. Dopuszczalny na gruncie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka środek kontroli musi być wobec tego sprawiedliwie wyważonym między prywatnymi interesami a ochroną pewności prawa, w tym ochroną powagi rzeczy osądzonej, od których zależy efektywność funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości.

Konstrukcyjnym założeniem skargi nadzwyczajnej jest więc takie określenie jej przesłanek, by służyła ona eliminowaniu z obrotu orzeczeń sądowych obarczonych wadami o fundamentalnym znaczeniu w świetle zasady

demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. W konsekwencji, stwierdzone naruszenia muszą być na tyle poważne, by względ na całokształt zasady wynikającej z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej nakazywał ingerencję w powagę rzeczy osądzonej (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 9 grudnia 2020 r., I NSNc 1/20 i z 13 stycznia 2021 r., I NSNk 3/19).

Dokonując wstępnej oceny skargi nadzwyczajnej, Sąd Najwyższy nie stwierdził istnienia jakichkolwiek innych okoliczności, które mogłyby uzasadniać ocenę, że w niniejszej sprawie jest ona niedopuszczalna, co skutkowałoby jej odrzuceniem *a limine*, bez potrzeby merytorycznego zbadania podniesionych w niej zarzutów. Zaskarżony nakaz zapłaty wydany w postępowaniu upominawczym nie może także zostać uchylony, ani zmieniony w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia. Reasumując, należy stwierdzić, że nie zachodzą przeszkody do merytorycznego rozpoznania wniesionej przez Prokuratora Generalnego skargi nadzwyczajnej.

Prokurator Generalny wskazując pierwszą przesłankę szczegółową skargi nadzwyczajnej zarzucił zaskarżonemu orzeczeniu naruszenie przepisów konstytucyjnych tj. art. 2, art. 45 ust. 1 oraz art. 76 Konstytucji RP. Zarzut ten z oczywistych względów nie może zostać uznany za zasadny. Prawo do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP) nie zostało naruszone poprzez wydanie zaskarżonego orzeczenia, bowiem żadne z przysługujących pozwanej uprawnień nie zostało odebrane, ani nawet ograniczone (pозwana nie skorzystała z przysługującego jej prawa do wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty). Zasada ochrony konsumenta jako strony słabszej strukturalnie w stosunkach prywatnoprawnych z przedsiębiorcą przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi, zawarta w art. 76 Konstytucji RP, nie mogła zaś zostać naruszona, bowiem pozwana B. B. zawarła z Bankiem umowę o kredyt konsolidacyjny, którego istota wyraża się w stworzeniu podstaw prawnych do podejmowania określonych działań przez dłużników z tytułu udzielonych przez banki kredytów i pożyczek, którzy opóźniają się ze spłatą zobowiązania. Działania te, realizowane w uzgodnieniu z bankiem, mają zapobiec realizacji uprawnień banków wynikających z art. 75 prawa bankowego (prawo do wypowiedzenia umowy kredytu, nawet w przypadku terminowej spłaty rat, jeżeli kredytobiorca nie dotrzymuje innych warunków jego

udzielenia lub w razie wystąpienia zagrożenia terminowej spłaty kredytu spowodowanego złym stanem majątkowym kredytobiorcy). Uregulowania te nakazują bowiem bankowi podjęcie określonych w nich czynności, w odpowiedzi, na które dłużnik opóźniający się ze spłatą zobowiązania może podjąć działania w celu zapobieżeniu skutkom wynikającym z rozwiązań przyjętych w art. 75 prawa bankowego. Obowiązki, o których mowa w art. 75c prawa bankowego, materializują się w odniesieniu do wezwania, które powiązane jest z zastosowaniem przez bank przewidzianych w art. 75 tej ustawy czynności w postaci między innymi wypowiedzenia umowy kredytu. Tym samym trudno stwierdzić, aby pozwana B. B. pozbawiona została regulacji prawnych, które w istocie mają za zadanie ochronę strony słabszej.

Prokurator Generalny nakazowi zapłaty zarzucił ponadto naruszenie w sposób rażący art. 499 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 498 § 1-2 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym w dacie orzekania w przedmiotowej sprawie. Wedle obowiązującej w dniu wydania zaskarżonego nakazu zapłaty treści art. 498 § 1-2 k.p.c., nakaz zapłaty wydaje się, jeżeli powód dochodzi roszczenia pieniężnego, a w innych sprawach, jeżeli przepis szczególny tak stanowi (§ 1), w razie braku podstaw do wydania nakazu zapłaty przewodniczący wyznacza rozprawę, chyba że sprawa może być rozpoznana na posiedzeniu niejawnym (§ 2). Zgodnie z powyższym, art. 498 § 1 k.p.c. zezwalał na wydanie nakazu zapłaty co do zasady w sprawach o zapłatę, zaś art. 498 § 2 k.p.c. regulował kwestię czynności, które sąd powinien podjąć (skierować sprawę na rozprawę) w sytuacji, gdyby uznał, że istnieje brak podstaw do wydania nakazu zapłaty. Wobec tego, że przedmiotem niniejszej sprawy jest zapłata kwoty pieniężnej, a sąd orzekający nie stwierdził braku podstaw do wydania nakazu zapłaty, nie można uznać, by powyżej wskazane przepisy proceduralne zostały naruszone przez organ rozstrzygający przy wydawaniu zaskarżonego nakazu zapłaty.

W odniesieniu zaś do zarzutu naruszenia art. 499 § 1 pkt 1 k.p.c., należy zwrócić uwagę, że przepis ten nie obowiązywał w dacie orzekania przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu, tj. 29 grudnia 2017 r. Został on bowiem wprowadzony ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2019

poz. 1469) i wszedł w życie z dniem 7 listopada 2019 r. Wobec powyższego, zarzut naruszenia wskazanego przepisu nie może zostać uwzględniony. W okolicznościach niniejszej sprawy, dopiero podniesienie zarzutu naruszenia art. 499 pkt 2 k.p.c., zgodnie z którym nakaz zapłaty nie może być wydany, jeżeli według treści pozwu przytoczone okoliczności budzą wątpliwość, mogłoby stanowić właściwe ujęcie zarzutu proceduralnego.

Warto jeszcze odnieść się do wątpliwości, które przedstawił Prokurator Generalny w uzasadnieniu skargi nadzwyczajnej, wskazując, że nie sposób było jednoznacznie ustalić, czy w sprawie doszło do skutecznego wypowiedzenia umowy kredytu konsolidacyjnego w związku z połączeniem w jednym piśmie wezwania do uregulowania należności z warunkowym wypowiedzeniem przedmiotowej umowy. Takie działanie w ocenie Prokuratora Generalnego stanowiło naruszenie ustanowionej przez art. 75c prawa bankowego procedury upominawczej, powodując nieważność oświadczenia powoda o wypowiedzeniu umowy o kredyt konsolidacyjny. W tym zakresie Prokurator Generalny podniósł zarzut rażącego naruszenia przepisów prawa materialnego tj. art. 89 k.c. w zw. z art. 65 § 1 i § 2 k.c. w zw. z art. 75 ust. 1 w zw. z art. 75c ust. 1 i ust. 2 prawa bankowego.

Sąd Najwyższy stwierdza w świetle powyższego, że zarzut ten abstrahuje od treści pism powoda skierowanych do pozwanej oraz ustaleń faktycznych przeprowadzonych w tej sprawie, świadczących o respektowaniu przez Bank przytoczonego art. 75c prawa bankowego. Z akt sprawy oraz przeprowadzonych przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu ustaleń można przecież założyć, że z umowy kredytu konsolidacyjnego wynikało, że Bank udzielił B. B. kredytu w kwocie 398 044,86 zł, a pozwana, zgodnie z jej § 1 ust. 1 zobowiązała się do jego terminowego spłacania w równych ratach płatnych nie później niż do 12. dnia każdego miesiąca. W związku z zaprzestaniem regulowania zobowiązania powód skierował do pozwanej początkowo pismem z 13 grudnia 2016 r. warunkowe wypowiedzenie umowy o kredyt konsolidacyjny, zgodnie z kwestionowanym przez Prokuratora Generalnego jej § 7 ust. 3, a następnie pismem z 10 marca 2017 r. przedsądowe wezwanie do zapłaty (k. 16 akt sądowych). Wobec wypełnienia ustawowych przesłanek do wydania nakazu zapłaty, określonych w art.

art. 499 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy we Wrocławiu 29 grudnia 2017 r. wydał zaskarżony nakaz zapłaty. Powyższe wskazuje, że B. B. zignorowała podwójnie możliwość restrukturyzacji powstałego zadłużenia, co czyni tym bardziej zarzut naruszenia art. 75 ust. 1 i 75c ust. 1 i ust. 2 niezasadnym.

Prokurator Generalny wskazał ponadto, że wątpliwości budzi stanowiąca podstawę dochodzonego roszczenia opłatę przygotowawczą ustalona w wysokości 79 569,17 zł oraz jednorazowa opłata z tytułu zwrotu kosztów ubezpieczenia na życie w wysokości 85 977,69 zł, co implikowało w jego ocenie obowiązek weryfikacji przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu postanowień umowy o kredyt konsolidacyjny pod kątem ich abuzywności. Tymczasem z akt sprawy wyraźnie wynika, że B. B. w ramach umowy o kredyt konsolidacyjny zobowiązała się do jego spłaty w równych 120 ratach. Oznacza to, że okres kredytowania przewidziany był na 10 lat. Taka okoliczność sprawia, że wysokość pobranej przez Bank prowizji wraz z kosztami kredytu była proporcjonalna w odniesieniu do możliwości jego realnego zabezpieczenia, co jest nadto zgodne z obowiązującymi przepisami oraz warunkami umowy o kredyt konsolidacyjny. Stwierdzić w świetle powyższego należy, że Prokurator Generalny formułując zarzut rażącego naruszenia przepisów prawa materialnego, tj. art. 22¹ k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 k.c., poprzez jego niezastosowanie odnośnie do pozwanej jako konsumenta, oczekuje w istocie od Sądu Najwyższego wejścia w rolę, której ten nie pełni, tj. stania się trzecią instancją rozstrzygającą o ww. obliczeniach. Same wątpliwości co do wyroku, nie mogą stanowić zarzutu jego niezgodności z prawem. Ponadto wskazać trzeba, że Sąd Okręgowy we Wrocławiu w sporządzonym uzasadnieniu zaskarżonego nakazu zapłaty wyjaśnił sposób naliczenia kosztów kredytu, co również nie zostało zakwestionowane przez pozwaną, która nie złożyła sprzeciwu od spornego nakazu zapłaty. Dodać przy tym trzeba, że to rolą pozwanej było przedstawienie dowodów na to, że wyliczenia powoda były błędne.

Końcowo Sąd Najwyższy stwierdza, że pomimo, iż nakaz zapłaty wywołał daleko idące skutki dla pozwanej, to oczywistym jest, że w sprawie znaczenie miało przede wszystkim zachowanie strony pozwanej. Każde bowiem rozstrzygnięcie sądowe stanowi konsekwencję zachowania w procesie jego podmiotów. W niniejszej sprawie, pozwana nie wniosła przecież sprzeciwu od nakazu zapłaty,

co doprowadziło do uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia i nadania mu klauzuli wykonalności.

Wobec tego, że zarówno przepisy prawa materialnego, jak i przepisy prawa procesowego wskazane przez Prokuratora Generalnego w skardze nadzwyczajnej nie zostały naruszone przez wydanie zaskarżonego nakazu zapłaty, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 91 § 1 u.SN orzekł jak w punkcie pierwszym sentencji. O wzajemnym zniesieniu kosztów postępowania wywołanego wniesioną skargą nadzwyczajną Sąd Najwyższy orzekł na podstawie z art. 398¹⁸ k.p.c., zgodnie z którym w razie wniesienia skargi kasacyjnej przez Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich lub Rzecznika Praw Dziecka koszty procesu w postępowaniu kasacyjnym podlegają wzajemnemu zniesieniu. Powołany przepis z mocy art. 95 pkt 1 u.SN stosuje się również do postępowania w sprawie ze skargi nadzwyczajnej.

[D.Z.]

[t.n]